

Купрійчук В.М., доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри регіональної політики, Навчально-науковий інститут публічного управління та державної служби Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В РУСЛІ ПОТРЕБ ГУМАНІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Сучасна держава характеризується багатоманітністю завдань і функцій, і саме від їх професійного виконання залежить існування всієї політичної системи. Світовий досвід і стан суспільних відносин, навіть у найдемократичніших державах, свідчить, що сучасне суспільство не може нормально функціонувати і розвиватися поза державою і встановленими нею межами.

На сьогодні професіоналізація державної служби в руслі потреб гуманізації публічного управління потребує значних наукових досліджень, зокрема створення моделі професійного державного службовця. Її розробка – пристосування державного службовця до сучасної української держави, до конкретної гілки влади та рівня управління, відображення в моделі всього комплексу професійних та особистісних якостей, - вкрай складне наукове завдання. Найбільш складним є поєднання трьох складових: розвитку професії, становлення державного службовця як фахівця-професіонала та становлення державних службовців як специфічної соціально-професіональної групи.

Професіоналізм державної служби полягає у її здатності визначати з урахуванням умов і реальних можливостей найбільш ефективні шляхи та способи реалізації поставлених перед публічним управлінням завдань у межах нормативно визначених повноважень. На рівні органу державної влади професіоналізм державної служби повинен структурно формуватися в систему:

- організації та функціонування державної служби на базі сучасного наукового знання та передового досвіду, творчого використання фахових знань, вмій і навичок усіх службовців;

- оптимально можливого прояву здібностей, особистих якостей державних службовців, на основі їх раціонального використання на посадах, створення найбільш дієздатних колективів;

- найбільш повного використання професійно – творчого кадрового потенціалу органів державної влади [1].

Важливим чинником професіоналізації державної служби в руслі потреб гуманізації публічного управління є професійний розвиток її кадрового корпусу. Об'єктивною умовою професійного розвитку кадрового корпусу владних органів стають соціальні потреби в професійно і якісно підготовлених фахівцях державної служби. Державна служба в напрямку гуманізації публічного управління – це механізм здійснення завдань і функцій держави. Вона повинна стати повсякденним діючим зв'язком держави та народу, їх взаємодії, а також бути лідируючою силою суспільства [2].

Теорія професіоналізму є галуззю пізнання, яка включає широкий спектр проблем. Це, насамперед, процеси становлення професіонала, соціальні наслідки розвитку світу професій і, найважливіше, трансформації соціально-професійної структури суспільства, діалектика загальної і професійної культури та ін.

Професіологія – це галузь соціології, що вивчає професіоналізацію як соціальне явище, процес включення людини в професійну діяльність, систему формування і управління професійним досвідом людини. Як і інші галузі знання, вона має свій предмет: закономірності, що відображають розвиток професійних видів діяльності і професійних відносин, формування соціальних інститутів, що виконують функції включення людини в професійну діяльність, нагромадження, збереження, передачі і раціонального використання професійного досвіду. Знання, одержані в професіології, створюють цілісне уявлення про процеси, що відбуваються у сфері професійної праці. Це саме те,

що є теоретичною і методологічною основою теорії і практики кадрової політики [3, с.67].

У професіоналізмі, як і в діяльності, можуть бути виділені два основні компоненти: *мотиваційний і операційний*. **Мотиваційний** компонент полягає в тому, що професіонал ставить зміст своєї діяльності над особистим інтересом. Мова йде про інтерес на благо інших, захоплення професією, її цінностями, гармонією, технологією та ін. **Операційний**, технологічний компонент – зразкова, надійна, стійка, здійснювана на рівні стандарту професійна діяльність, що забезпечує високу продуктивність праці. До цього ж компонента належать пошук інновацій, творчість, збагачення професії, боротьба за «екологічність» професійного середовища, особистісний розвиток за допомогою засобів професійної діяльності і т. ін.

У чому ж проявляється професіоналізація державної служби та якими є найважливіші соціальні аспекти розвитку професіоналізму державних службовців в руслі потреб гуманізації публічного управління? В умінні застосовувати різні гнучкі, еластичні, що відповідають ситуації та конкретним обставинам, методи, засоби, прийоми діяльності. Професіоналізм будь-якого виду діяльності виявляється в тому, що професія стає способом життя людини, її головною життєвою потребою. «Людина, яка грамотно, професійно працює, несе в собі якість педагога, здатного навчати своєму ремеслу іншого працівника» [4, с.24].

Найважливішими ознаками професії як виду занять державного службовця можуть бути такі:

- наявність відповідних знань, досвіду, професійної освіти, умінь і навичок, що здобуваються в процесі роботи;
- одержання належної платні за працю, що забезпечить підтримку існування працівника та його родини;
- створення належних об'єднань, професійних груп на ґрунті однорідних, близьких інтересів;

- формування визначеного суспільного статусу, способу життя людини, культури поведінки як в установі, так і поза нею, що приводить до ототожнення, ідентифікації людини з її професією [5, с.44].

Отже, при адекватному усвідомленні державними службовцями свого професійного обов'язку – служіння своєму народу – зменшується небезпека бюрократизації й зациклення державної служби на корпоративних інтересах. У протилежному випадку можливі вияви крайніх форм патерналізму, коли службовці присвоюють собі право вирішувати за інших – «пасивних», «несвідомих» громадян.

Список використаних джерел

1. Нинюк І. Управлінські особливості формування професійної культури державних службовців / І. Нинюк // Зб. наук. пр. УАДУ / за заг. ред. В. І. Лугового, В. М. Князева. – К. : Вид-во УАДУ, 2003. – Вип. 1. – С. 251-258.

2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р. – К., 1996. – 64 с.

3. Donnison, D. and V. Chapman. Social Policy and Administration, London: Allen and Unwin, 1965.

4. Коліушко І., Авер'янов В., Тимошук В., Куйбіда Р. та ін. Адміністративна реформа для людини (науково-практичний нарис).- К.: Факт, 2001.-72с.

5. Мотренко Т. Професійна державна служба: що зроблено і що далі? Доповідь про основні результати діяльності у 2004 році. – Січень, 2005. – 19с.